

DOI:
УДК 725.435

к.арх. Смадич І.П.,
Architectvan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7964-5730,
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ ПРИ ДОСЛІДЖЕНІ ВПЛИВУ ПАМ'ЯТІ ПОКОЛІНЬ НА ФОРМУВАННЯ ЖИТЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА ЛЮДИНИ

Охарактеризовано феномен таких понять, як «пам'ять поколінь» та генетична пам'ять, а також їхній прояв при формуванні житлового середовища людини. Вплив пам'яті поколінь на формування житлового середовища людини - це свідоме та генетичне передавання, засвоєння та прояв ціннісних та соціально-поведінкових характеристик людини від одного покоління до іншого та вся множина його проявів при формуванні житлового середовища. Серед основних методів дослідження даних понять в науці є соціологічне опитування. Саме правильне формування питань анкети дозволяє найбільш цілісно характеризувати прояв даного феномену в архітектурі житла та житловому середовищі загалом. В результаті досліджень категорійно-понятійного апарату даного терміну, визначено, що питання анкети повинні відображати один або кілька елементів свідомої або несвідомої передачі ціннісних та поведінкових орієнтирів від одного покоління до іншого. Дане дослідження зосереджено в науковому полі архітектури, саме тому питання анкети також повинні інтерпритуватися на один з трьох рівнів проектування: предметно-просторовий, об'ємно-просторовий, планувальний рівень оточення. Також визначено, що зв'язки між різними поколіннями людей загалом можливо дослідити на основі 3 поколінь. Складність змін питань анкети та повторного опитування виявили потребу проведення попереднього опитування невеликої групи респондентів. Основною метою даного опитування є отримання рекомендацій щодо вдосконалення та однозначного трактування питань вибірки. Результати попереднього опитування дозволили уточнити питання анкети перед початком основного дослідження та зафіксувати найбільш важливі варіації відповідей, які становитимуть основу вибірки.

Ключові слова: пам'ять поколінь в архітектурі; генетична пам'ять; житлове середовище; житлове середовище людини.

Постановка проблеми.

Людина протягом життя неодноразово змінює житлове середовище. Причини можуть бути досить різними, проте зрозумілим є природне прагненням кожного до покращення умов проживання. Саме житлове будівництво та організація житлового середовища має пріоритетне значення для будь якої людини. Процеси глобалізації, тенденція трудової міграції жителів західної та центральної України в країни ЄС формує зміну ціннісних орієнтирів по відношенню до житлової архітектури. Архітектурна виразність екстер'єру житла відходить на другий план перед збільшеними показниками житлових площ чи більш вдалим розміщенням житлового будинку в системі міста. Проте, при стабільному попиті на житло, багатоквартирна житлова архітектура набула рис стандартизації, що в жодній мірі не відображає всю множину соціальних потреб людини. Синтез різних житлових структур змінює соціокультурний образ житла історично сформованих міст. Дані процеси негативно впливають на ідентифікацію міського середовища окремих міст та комфортності її житла. Відбувається процес формування житлового середовища керуючись тенденціями ринку, інколи всупереч діючим нормам та рекомендаціям санітарних розривів та нормативним показникам щільності та поверховості забудови. *Актуальність дослідження* формується з потреби детального вивчення феномену пам'яті поколінь, процес його передачі та засвоєння людиною, а також його вплив на вибір житлового середовища.

Метою статті є дослідити вплив пам'яті поколінь на вибір житлового середовища людиною через формування анкет соціологічного опитування. *Об'єкт дослідження* – феномен пам'яті поколінь та генетичної пам'яті. *Предметом дослідження* є прояв пам'яті поколінь в формуванні житлового середовища людини. Завдання даного дослідження:

- сформувати категорійно-понятійний апарат феномену пам'яті поколінь;
- проаналізувати відповідності між основними характеристиками пам'яті поколінь та питаннями анкети;
- перевірити результати дослідження методом фор-анкетування.

Виклад основного матеріалу.

1. Категорійно-понятійний апарат феномену пам'яті поколінь та джерельна база дослідження.

Поняття пам'ять поколінь та генетична пам'ять досить нове в галузі архітектури та відноситься до архітектурної соціології [1]. В соціології та філософії даний феномен досліджували ще з середини ХХ ст. Е. Земахх [2], Дж. Хагстад [3], Дж. Саттон, К. Віндхорст [4] та інші. Так, П. Нора [5] трактує поняття «*пам'ять поколінь*», як передачу ціннісних та соціально-поведінкових характеристик

людини від одного покоління до іншого в процесі природнього засвоєння через соціальні інституції: школи, виші, місця прикладання праці тощо. В психології даним поняттям займались А. Коріант та М. Голдсміт [6], Л. Левін [7] та інші.

Соціалізація наукових теорій кінця ХХ початку ХХІ ст. сформували наукову зацікавленість прояву даного феномену в різних сферах життєдіяльності людини. Окремі складові пам'яті поколінь в архітектурі досліджували М.Е. Хейдметс, В.Ю. Дурманов, К.А. Лііка [8], Х. Штейнбах [9], З.Н. Яргіна, [10], Б.С. Черкес [11] та інші.

В 2009 році GangiS, та Таламо А., в своїх наукових працях опублікували відкриття про передачу емоційних станів та посттравматичних переживань на генетичному рівні [12]. Дане відкриття дало поштовх наукових досліджень в медицині, а саме: імунології, вірусології та генетиці [13],[14]. Отже правильним буде твердження, що пам'ять поколінь має ознаки, як свідомої (набутої) та і несвідомої (генетичної) передачі соціальних ознак та цінностей між поколіннями. Набута передача ціннісних ознак від покоління до покоління відбувається шляхом соціалізації [15], елементами якої є: засвоєння ціннісних орієнтирів, засвоєння стереотипів поведінки, засвоєння діючих соціальних норм, засвоєння інтересів та засвоєння звичаїв (рис. 1). Дані складові соціалізації передаються через наступні інституції: дошкільні заклади, сім'я, школа, різні організації, ВУЗи, неформальні об'єднання.

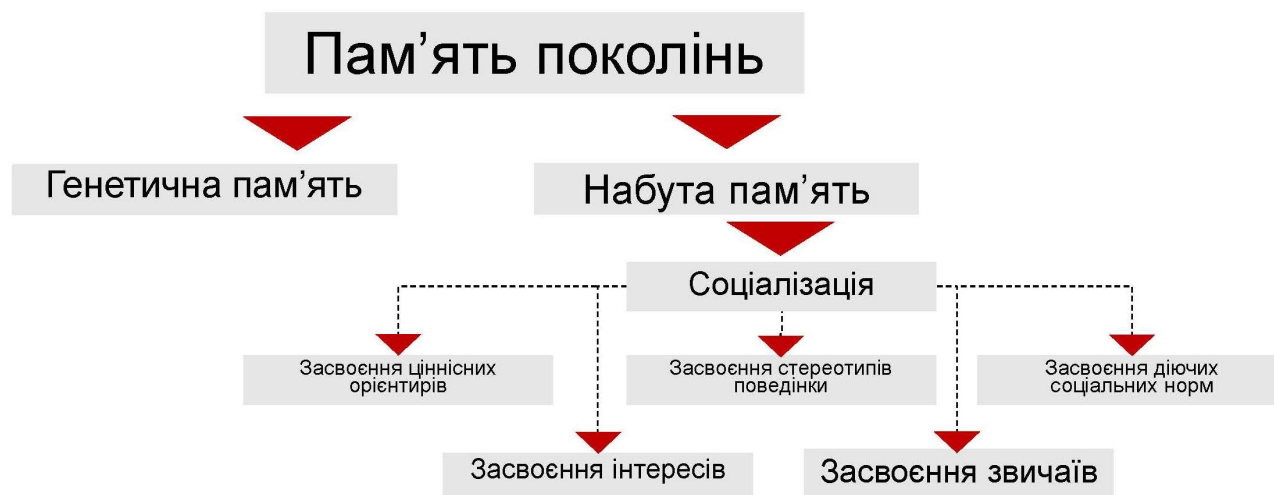

Рис.1. Структура пам'яті поколінь (розробка автора)

Нашою науковою зацікавленістю є процес передачі, засвоєння та прояву пам'яті поколінь в процесі зміни житлового середовища. Основним методом дослідження визначено метод соціологічного опитування. Опираючись на довідкові джерела практичної соціології (16) при проведенні соціального опитування особливу увагу слід приділити формуванню питань, які відображають всі аспекти проблеми, яка вирішується. Отже питання анкети

повинні відображати дуальну приналежність, як до соціалізації, так і до архітектурних компонентів формування житлового середовища. На нашу думку питання анкети найбільш точно можна співставити з рівнями архітектурного проектування: предметно-просторовому, об'ємно-просторовому та планувальному рівню оточення, як інтерпретованому рівню ієрархії сприйняття житлового середовища (рис.2). Науковці сходяться на думці, про недостатню вивченість феномену передачі генетичної пам'яті, хоча доводять її вплив на всіх рівнях життєдіяльності людини. В межах даного дослідження можна стверджувати, що генетична пам'ять проявляється в усіх випадках зміни житлового середовища, проте вагу її впливу по відношенню до елементів набутих ціннісних орієнтирів можна визначити лише шляхом детального порівняльного аналізу результатів соціологічних опитувань кількох поколінь в межах однієї сім'ї.

У відповідності до визначених характеристик даного явища встановлено, що вплив пам'яті поколінь на формування житлового середовища людини - це свідомо та генетична передача, засвоєння та прояв ціннісних та соціально-поведінкових характеристик людини від одного покоління до іншого та вся множина його проявів при формуванні житлового середовища.

Рис. 2. Структура анкети соціологічного опитування в процесі дослідження прояву пам'яті поколінь при формуванні житлового середовища

На основі цієї моделі сформовано анкету, що включає 20 питань, які в свою чергу охоплюють всю множину прояву пам'яті поколінь.

(https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfcBM_O4HjkFRf2rBA5Fk9VEsHHhwx2qy81ReGdAsLXTUNyQg/viewform). Багато науковців сходяться на думці, що соціологічне дослідження нематеріальних характеристик людини потребують

відображення максимально повної кількості характеристик, що мали місце при зміні житлового середовища, а авторська пропозиція питань завжди має велику вірогідність суб'єктивної оцінки ситуації. Щоб знизити рівень суб'єктивізму слід ми провели пробне опитування, основною метою якого є покращення анкети для подальшого дослідження з більшою кількістю респондентів. Щоб забезпечити об'єктивність попередньої анкети додано наступні питання:

- «Які питання цієї анкети були найскладнішими та неоднозначними для вибору відповідей?»;
- «Які ще питання Ви б додали до цієї анкети?».

Після відповіді на питання цієї анкети респонденту надається можливість внести пропозиції щодо удосконалення будь яких частин анкети. Шляхом пробного опитування 20 респондентів з числа осіб, що змінювали житлове середовища 3 і більше разів, отримані наступні результати.

1. Для першого питання «Які питання цієї анкети були найскладнішими та неоднозначними для вибору відповідей?»:

- Жодних.
- Небули
- Усі питання є доступними.
- Над питанням про пріоритети необхідно було подумати довше, а питання про причини зміни середовища недороблене і відповісти не можливо.
- Причини зміни Вами житлового середовища (вказіть біля причини цифру, що відповідає порядку номеру під час зміни житла. Наприклад під час першої зміни житла, другої тощо)?
- мій переїзд був через отримання квартири в радянський час, такого пункту немає
- Ніякі
- Ніякі, усе ок
- Причини зміни вами житлового середовища , на нього важко дати відповідь оскільки воно некоректно побудоване
- Яким були Ваші пріоритети в функціональності приміщень під час вибору нового житла?

2. Для другого питання «Які ще питання Ви б додали до цієї анкети?»:

- Ніяких
- Якість житла.
- про довгожителів місця проживання
- Я б додала такий критерій, як якість будівництва житла .

- Чи щасливі ви у своєму житлі? (Так) Чи комфортно вам ньому? (Так, але ще необхідне деяке облаштування) Чи хотіли б ви змінити житло в якому проживаєте на разі? (Ні, цей варіант омріяний)

- Розділити зміни житла по категоріям більш детальніше.

Результати пробного опитування вказали на потребу додати наступні варіанти відповідей в деякі запитання, а саме:

- змінити структуру питання щодо причини зміни житлового середовища;

- замінити визначення критерій, як міру наближення до мети на фактори;

- додати питання, що стосуються комфортності проживання в поточному житлі;

- розширити варіанти відповідей в питанні причин зміни житла та створити можливості виділити причини для кожної зміни житла.

Дані зауваження дозволили провести уточнення окремих питань анкети та підготувати її для охоплення більшого числа респондентів.

Загальна модель скоригованої анкети має наступний вигляд:

Основна інформація про респондента

• Вік (Кількість повних років) _____

• Стать: _____

чоловіча

жіноча

• Сімейний стан: _____

одружений

розлучений

Неодружений

вдівець

співпроживання

• Склад сім'ї: _____

1-2 особи

3-4 особи

5-6 осіб

• Національність _____

• Освіта: _____

неповна середня

повна середня

неповна вища

повна вища освіта

2 або більше вищих освіт

- Скільки разів протягом життя Ви змінювали житло _____
- Професія _____
- Орієнтований рівень доходів в рік: _____

30 тис. - 50 тис. грн.

50 тис. грн.- 100 тис. грн.

100 тис.- 200 тис. грн.

200 тис. - 500 тис. грн.

500 тис. грн. - 1 млн. грн.

1 млн. грн. - 5 млн. грн.

більше 5 млн. грн.

I Загальна характеристика зміни житлового середовища

№п/п	Елемент соціалізації	Питання вибірки та варіанти відповіді	Рівні проектування
1	2	3	4
1		<p>В якому віці Вам доводилось змінювати житло (напишіть в клітинках)Наприклад: I раз в 15 років</p> <p>I раз</p> <p>II раз</p> <p>III раз</p> <p>IV раз</p> <p>V раз</p> <p>VI раз</p> <p>VII раз</p> <p>VIII раз</p> <p>IX раз</p> <p>X раз</p>	
2	<p>- засвоєння стереотипів поведінки,</p> <p>- засвоєння інтересів</p> <p>- засвоєння діючих соціальних норм</p>	<p>Яким були Ваші пріоритети під час вибору нового житла (постарайтесь виділити не більше 3 пріоритетів)</p> <p><i>Наприклад:</i></p> <p><i>Близькість релігійних споруд,</i></p> <p><i>пріоритет</i></p> <p><i>Переваги спокійного життя</i></p> <p>I зміна житла</p> <p>II зміна житла</p> <p>III зміна житла</p>	<p>- предметно-просторовий рівень</p> <p>- об'ємно-просторовий рівень</p> <p>- планувальний рівень оточення</p> <p>Близькість релігійних споруд</p> <p>Переваги спокійного життя</p> <p>Близькість транспортної інфраструктури</p>

1	2	3		4
		IV зміна житла	Близькість до місць соціальної інфраструктури	
		V зміна житла	Близькість до центру населеного пункту	
		VI зміна житла	Наявність неподалік зон відпочинку	
		VII зміна житла	Близькість до робочого місця	
		VIII зміна житла	Статусність району проживання	
		IX зміна житла	Якість будівництва	
		X зміна житла	Хороший внутрішні двір для дітей	
3	<p>- засвоєння інтересів</p> <p>- засвоєння діючих соціальних норм</p>	<p>Якими є Ваші пріоритети в функціональності плануванні будівлі /квартири під час вибору нового житла?</p>		<p>- предметно-просторовий рівень</p>
		Можливість приймати гостей		<p>- об'ємно-просторовий рівень</p>
		велика кухня для всієї сім'ї		
		Можливість влаштування робочого місця вдома		
		Затишна спальня		
		Хороший вигляд з вікна		
		Можливість створення дитячої км.		
		Багато вільного місця для гардеробних і шаф		
		Просторий хол		
		Відкрите планування		
		Можливість перепланування		
4	<p>- засвоєння інтересів</p> <p>- засвоєння діючих соціальних норм</p> <p>- засвоєння звичаїв,</p> <p>- засвоєння ціннісних орієнтирів</p> <p>- засвоєння стереотипів поведінки</p>	<p>Причини зміни Вами житлового середовища (вказіть біля зміни житла пріоритетну причину або кілька причин, але не більше 3 причин) ?</p>		<p>- предметно-просторовий рівень</p>
		I зміна житла	Зміна рівня доходів	<p>- об'ємно-просторовий рівень</p>
		II зміна житла	Зміна кількісного складу сім'ї	<p>- планувальний рівень оточення</p>
		III зміна житла	Бажання самоствердитись через зміну якості житла	
		IV зміна житла	Зміна місця робота	

1	2	3		4
		V зміна житла	Зміна життєвих пріоритетів	
		VI зміна житла	Причини, на які я не мав (мала) безпосереднього впливу	
		VII зміна житла	Бажання самоствердитись через зміну якості житла	
		VIII зміна житла	Потреба бути біля сім'ї	
		IX зміна житла	Потреба бути біля батьків	
		X зміна житла	Отримання кращого житла у спадок	
			Отримання кращого житла від держави	
БЛОК 2. Передача пам'яті поколінь від носіїв I покоління до носіїв II покоління				
5	- засвоєння звичаїв, - засвоєння ціннісних орієнтирів	Який рівень в Вашому домі збереження традицій, що були притаманні в домі Ваших батьків?		- предметно-просторовий рівень - об'ємно-просторовий рівень - планувальний рівень оточення
		Повністю збережені		
		Високий рівень збереження		
		Середній рівень збереження		
		Низький рівень збереження		
		Відсутнє		
6	- засвоєння стереотипів поведінки, - засвоєння інтересів	Який рівень подібності в екстер'єрі, інтер'єрі та оточенні (загалом) Вашого теперішнього житла відносно Вашого першого житла? (НАПРИКЛАД ПРЕДМЕТИ ІНТЕР'ЄРУ, ЕКСТЕР'ЄР, СТИЛІСТИЧНІ РІШЕННЯ, КОЛЬОРИ)		- об'ємно-просторовий рівень
		Високий рівень подібності		
		Середній рівень подібності		
		Низький рівень подібності		
		Відсутнє		
7	- засвоєння ціннісних орієнтирів - засвоєння інтересів - засвоєння звичаїв	Чи є речі в Вашому теперішньому житлі, що асоціюються з Вашим першим житлом?		- предметно-просторовий рівень
		Більше 10		
		5-10		
		2-3		
		1-2		
		0		

1	2	3	4
8	- засвоєння ціннісних орієнтирів	Чи хотіли б Ви повернутись жити Ваші перші умови проживання (житло, де ви вирости)?	- предметно-просторовий рівень
	- засвоєння звичаїв	Безперечно, так	- об'ємно-
	- засвоєння інтересів	Мабуть так	- просторовий рівень
		Мабуть ні	- планувальний рівень оточення
9	- засвоєння ціннісних орієнтирів	Як ви думаєте вашим батькам було б зручно проживати в Вашому теперішньому житлі	- предметно-просторовий рівень
	- засвоєння інтересів	Безперечно, так	- об'ємно-
		Мабуть так	просторовий рівень
		Мабуть ні	- планувальний рівень оточення
		Безперечно, ні	
II. Прояв пам'яті поколінь в житловому середовищі II покоління			
10	- засвоєння ціннісних орієнтирів	Де пройшло ваше дитинство?	- планувальний рівень оточення
	- засвоєння інтересів	Невеличке селище (0,5 тис. осіб - 5 тис. осіб)	
	- засвоєння звичаїв	Велике селище або містечко (5 тис. осіб - 50 тис. осіб)	
	- засвоєння стереотипів поведінки,	Середнє місто (50 тис. осіб до 250 тис. осіб)	
		Велике місто (250 тис. осіб до 500 тис. осіб)	
		Крупне місто (500 тис. - 1 млн. осіб)	
11	- засвоєння ціннісних орієнтирів	Чи було орієнтиром Ваше перше житло при виборі поточного житла?	- предметно-просторовий рівень
	- засвоєння звичаїв	Безперечно, так	- об'ємно-
		Мабуть так	просторовий рівень
		Мабуть ні	- планувальний рівень оточення
		Безперечно, ні	
12	- засвоєння інтересів	В якій місцині (або частині населеного пункту) ви б хотіли проживати?	- планувальний рівень оточення
	- засвоєння ціннісних орієнтирів,	Неподалік природи	
	- засвоєння звичаїв	Елітарному бізнес районі	
	- засвоєння стереотипів поведінки	Центральній частині населеного пункту	
		Околиця населеного пункту	
	Старій історичні частині населеного пункту		

1	2	3	4										
13	<ul style="list-style-type: none"> - засвоєння інтересів - засвоєння ціннісних орієнтирів 	<p>Чия порада при виборі житла мала для Вас пріоритетне значення?</p> <table border="1"> <tr> <td>Батьків</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Друзів</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Спеціалістів-ріелторів</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Колег</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Важко відповісти</td> <td></td> </tr> </table>	Батьків		Друзів		Спеціалістів-ріелторів		Колег		Важко відповісти		<ul style="list-style-type: none"> - предметно-просторовий рівень - об'ємно-просторовий рівень -планувальний рівень оточення
Батьків													
Друзів													
Спеціалістів-ріелторів													
Колег													
Важко відповісти													
14	<ul style="list-style-type: none"> - засвоєння стереотипів поведінки - засвоєння діючих соціальних норм - засвоєння інтересів 	<p>Який рівень прояву модних тенденцій в інтер'єрі, екстер'єрі та оточенні (загалом) Вашого поточного житла?</p> <table border="1"> <tr> <td>Високий</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Середній</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Низький рівень</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Відсутній</td> <td></td> </tr> </table>	Високий		Середній		Низький рівень		Відсутній		<ul style="list-style-type: none"> - предметно-просторовий рівень - об'ємно-просторовий рівень -планувальний рівень оточення 		
Високий													
Середній													
Низький рівень													
Відсутній													
15	<ul style="list-style-type: none"> - засвоєння інтересів - засвоєння діючих соціальних норм - засвоєння звичаїв, - засвоєння ціннісних орієнтирів - засвоєння стереотипів поведінки 	<p>Який пріоритет в інтер'єрних рішеннях поточного житла був для Вас найбільш визначальним?</p> <table border="1"> <tr> <td>Щось трендове</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Щось більш класичне</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Щось функціональне</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Щось просте</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Будь що, але щоб не дороге</td> <td></td> </tr> </table>	Щось трендове		Щось більш класичне		Щось функціональне		Щось просте		Будь що, але щоб не дороге		<ul style="list-style-type: none"> - предметно-просторовий рівень - об'ємно-просторовий рівень
Щось трендове													
Щось більш класичне													
Щось функціональне													
Щось просте													
Будь що, але щоб не дороге													
16	<ul style="list-style-type: none"> - засвоєння інтересів - засвоєння діючих соціальних норм - засвоєння звичаїв, - засвоєння ціннісних орієнтирів - засвоєння стереотипів поведінки 	<p>Чи комфортно Вам в поточних умовах проживання?</p> <table border="1"> <tr> <td>Безперечно, так</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Мабуть так</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Мабуть ні</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Безперечно, ні</td> <td></td> </tr> </table>	Безперечно, так		Мабуть так		Мабуть ні		Безперечно, ні		<ul style="list-style-type: none"> - предметно-просторовий рівень - об'ємно-просторовий рівень -планувальний рівень оточення 		
Безперечно, так													
Мабуть так													
Мабуть ні													
Безперечно, ні													
17	<ul style="list-style-type: none"> - засвоєння інтересів - засвоєння діючих соціальних норм - засвоєння ціннісних орієнтирів - засвоєння стереотипів поведінки 	<p>Хто був основним адресатом останньої зміни Вашого житла ?</p> <table border="1"> <tr> <td>Я</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Дружина (чоловік)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ми з дружиною</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ми з дружиною і дітьми</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Купував для дітей</td> <td></td> </tr> </table>	Я		Дружина (чоловік)		Ми з дружиною		Ми з дружиною і дітьми		Купував для дітей		<ul style="list-style-type: none"> - об'ємно-просторовий рівень - планувальний рівень оточення
Я													
Дружина (чоловік)													
Ми з дружиною													
Ми з дружиною і дітьми													
Купував для дітей													

III. Передача пам'яті поколінь від носіїв II покоління до носіїв III покоління			
1	2	3	4
18	- засвоєння інтересів - засвоєння звичаїв, - засвоєння ціннісних орієнтирів	Чи передаєте ви традиції, пов'язані з хатніми справами чи веденням господарства своїм дітям?	- предметно-просторовий рівень
		Безперечно, так	- об'ємно-
		Мабуть так	просторовий рівень
		Мабуть ні	- планувальний рівень оточення
19	- засвоєння інтересів - засвоєння діючих соціальних норм - засвоєння звичаїв, - засвоєння ціннісних орієнтирів - засвоєння стереотипів поведінки	На Вашу думку, умови проживання Ваших дітей будуть нагадувати ті, в яких проживаєте Ви?	предметно-просторовий об'ємно-просторовий
		Безперечно, так	
		Мабуть так	
		Мабуть ні	
20	- засвоєння інтересів - засвоєння діючих соціальних норм - засвоєння звичаїв, - засвоєння стереотипів поведінки	Як ви думаєте вашим дітям було б зручно проживати в Вашому теперішньому житлі?	- предметно-просторовий рівень
		Безперечно, так	- об'ємно-
		Мабуть так	просторовий рівень
		Мабуть ні	
21	- засвоєння інтересів - засвоєння звичаїв, - засвоєння ціннісних орієнтирів	Який рівень зв'язку між Вами та Вашими дітьми?	- предметно-просторовий рівень
		Високий	- об'ємно-
		Середній	просторовий рівень
		Низький	
		Відсутній	

Висновки:

На основі аналізу джерельної бази та категорійно-понятійного апарату феномену «пам'ять поколінь» сформовано визначення «прояв пам'ять поколінь при формуванні житлового середовища», основні елементи пам'яті поколінь та шляхи їх передачі та засвоєння. Також визначено категорійно-понятійний апарат даного феномену, та структурні елементи цього явища. В ході аналізу наукових підходів до проведення якісних соціологічних опитувань встановлено

відповідності між основними характеристиками пам'яті поколінь та питаннями анкети. Проведено попереднє опитування в ході якого отримано рекомендації, щодо удосконалення анкети соціологічного опитування щодо дослідження виявлення шляхів передачі, засвоєння та прояву пам'яті поколінь архітектури житлового середовища.

Список використаних джерел

1. Ringel Felix. 2013. Differences in Temporal Reasoning: Temporal Complexity and Generational Clashes in an East German City. *Focaal – Journal of Global and Historical Anthropology* 66: 25–35.
2. Zemach, E.M. (1983). Memory: What it is, and what it cannot possibly be. *Philosophy and Phenomenological Research*, 44, 31–44.
3. Hagestad G.O., (1986), 'Dimension of time and the family', *American Behavioral Scientist*, vol. 29, pp. 679-694.
4. Sutton, J., & Windhorst, C. (2009). Extended and constructive remembering: Two notes on Martin and Deutscher. *Crossroads*, 4, 79–91
5. Nora, Pierre. 1989. "Between Memory and History: Les Lieux de Memoire." *Representations* 26: 7-24.
6. Koriat, A., Goldsmith, M., & Pansky, A. (2000). Toward a psychology of memory accuracy. *Annual Review of Psychology*, 51, 481–537
7. Levine, L.J. (1997). Reconstructing memory for emotions. *Journal of Experimental Psychology: General*, 126, 165–177.
8. Heidmets, Mati E. Apartments and Offices: How to Satisfy Both Planners and Users? / М.Е. Heidmets, V.Yu. Durmanov, К.А. Liik // Психология. Журнал Высшей школы экономики. - 2019. - Т : 16, № 1 (январь-март). - С. 7-26.
9. Яргина З.Н. Эстетика города. – М.: Стройиздат, 1991. – С. 27.
10. Черкес Б.С. Ідентичність та пам'ять в міському середовищі / Б.С. Черкес, Я.М. Юрик // Вісник Національного університету "Львівська політехніка" : Архітектура : [збірник наукових праць]; за ред. Черкеса Б.С. – Л: Вид-во Львівської політехніки, 2014. – № 793. – С. 35
11. Gangi S., Talamo A., Ferracuti S. (2009). The long-term effects of extreme war-related trauma on the second generation of Holocaust survivors. *Violence Vict* 24: 687–700. DOI:10.1891/0886-6708.24.5.687
12. Ardia D.R., Gantz J.E., Strebel S. (2012) Costs of immunity in insects: an induced immune response increases metabolic rate and decreases antimicrobial activity. *Funct Ecol* 26:732–739. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2435.2012.01989.x>
13. Carazo P., Sanchez E., Font E., Desfilis E. (2004) Chemosensory cues allow male *Tenebrio molitor* beetles to assess the reproductive status of potential mates. *Anim Behav* 68:123–129. <https://doi.org/10.1016/j.anbehav.2003.10.014>

14. Андреева Г.М. Социальная психология / Г.М. Андреева. – М. : Аспект-Пресс, 1996. – 376 с.

15. Соціологія. Авторський сайт Сергія Думбицького. Режим доступу: <http://soc-research.info/autor/eval.html>

к.арх. Смадич И.П.,
Ивано-Франковский национальный
технический университет нефти и газа

ОСОБЕННОСТИ ПРОВЕДЕНИЯ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ОПРОСА ПРИ ИССЛЕДОВАНИИ ЛИЯНИЯ ПАМЯТИ ПОКОЛЕНИЙ НА ФОРМИРОВАНИЕ ЖЫЛОЙ СРЕДЫ ЧЕЛОВЕКА

В данном исследовании охарактеризованы феномен «памяти поколений» и «генетической памяти», а также их влияние на формирование жилой среды человека. Влияние памяти поколений на формирование жилой среды человека - это сознательная и генетическая передача, усвоение и проявление ценностных и социально-поведенческих характеристик человека от одного поколения к другому и все множество его проявлений при формировании жилой среды. Основным из методов исследования данных понятий является социологический опрос. Самое правильное формирование вопросам анкеты позволяет наиболее целостно охарактеризовать проявление данного феномена в архитектуре жилья и жилой среде в целом. В результате исследований категориально-понятийного аппарата данного явления, определено, что вопросы анкеты должны отражать один или несколько элементов сознательной или бессознательной передачи ценностных и поведенческих ориентиров от одного поколения к другому. Данное исследование сосредоточено в научном поле архитектуры, следовательно те же вопросы анкеты также должны отражать один из трех уровней проектирования: предметно-пространственный, объемно-пространственный или планировочный уровень окружения. Определено, что связи между различными поколениями людей проще всего исследовать на основе 3 поколений. Сложность изменений вопросов анкеты и повторного опроса показали необходимость проведения предварительного опроса небольшой группы респондентов. Основной целью данного опроса является получение рекомендаций по совершенствованию и однозначной трактовки вопросов выборки. Результаты предыдущего опроса позволили уточнить вопросы анкеты перед началом основного исследования.

Ключевые слова: память поколений в архитектуре; генетическая память; жилье; жилая среда человека.

PhD. Smadych Ivan,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

PECULIARITIES OF CARRYING OUT A SOCIOLOGICAL SURVEY IN THE STUDY OF LYINING THE MEMORY OF GENERATIONS FOR FORMING A HUMAN RESIDENTIAL ENVIRONMENT

This study describes the phenomenon of “memory of generations” and “genetic memory”, as well as their influence on the formation of the human living environment. The influence of the memory of generations on the formation of a person’s living environment is a conscious and genetic transmission, assimilation and manifestation of the value and socio-behavioral characteristics of a person from one generation to another and all the many manifestations of it in the formation of a living environment. The main method of researching these concepts is a sociological survey. The most correct formation of the questionnaire allows you to most holistically characterize the manifestation of this phenomenon in the architecture of housing and the living environment in general. As a result of studies of the categorical-conceptual apparatus of this phenomenon, it is determined that the questionnaire questions should reflect one or more elements of a conscious or unconscious transmission of value and behavioral guidelines from one generation to another. This study is concentrated in the scientific field of architecture, therefore, the same questions of the questionnaire should also reflect one of the three levels of design: the subject-spatial, volume-spatial or planning level of the environment. It is determined that the connections between different generations of people are easiest to explore on the basis of 3 generations. The complexity of changing the questionnaire and re-interviewing questions showed the need for a preliminary survey of a small group of respondents. The main objective of this survey is to obtain recommendations for improving and unambiguous interpretation of sample questions. The results of the previous survey made it possible to clarify the questions of the questionnaire before starting the main study.

Keywords: memory of generations in architecture; genetic memory; housing; human living environment.

REFERENCES

1. Attias-Donfut C. (ed.), (1995), Les Solidarités entre Générations. Vieillesse, Familles, Etat, Paris, Nathan&Ringel, Felix. 2013. Differences in Temporal Reasoning: Temporal Complexity and Generational Clashes in an East German City. *Focaal – Journal of Global and Historical Anthropology* 66: 25–35. {in French}

2. Zemach, E. M. (1983). Memory: What it is, and what it cannot possibly be. *Philosophy and Phenomenological Research*, 44, 31–44. {in English}
3. Hagestad G. O., (1986), ‘Dimension of time and the family’, *American Behavioral Scientist*, vol. 29, pp. 679-694. {in English}
4. Sutton, J., & Windhorst, C. (2009). Extended and constructive remembering: Two notes on Martin and Deutscher. *Crossroads*, 4, 79–91 {in English}
5. Nora, Pierre. 1989. “Between Memory and History: Les Lieux de Memoire.” *Representations* 26: 7-24. {in French }
6. Koriat, A., Goldsmith, M., & Pansky, A. (2000). Toward a psychology of memory accuracy. *Annual Review of Psychology*, 51, 481–537 {in English}
7. Levine, L. J. (1997). Reconstructing memory for emotions. *Journal of Experimental Psychology: General*, 126, 165–177 {in English}
8. Heidmets, Mati E. Apartments and Offices: How to Satisfy Both Planners and Users? / M. E. Heidmets, V. Yu. Durmanov, K. A. Liik // *Psykholohyia. Zhurnal Vyssei shkoly ekonomyky*. - 2019. - T : 16, # 1 (yanvar-mart). - S. 7-26 {in English}
9. Yarhyna 3. N. Estetyka horoda. – M.: Stroiizdat, 1991. – S. 27 {in Russian}
10. Cherkes B. S. Identychnist ta pamiat v miskomu seredovyshchi / B. S. Cherkes, Ya. M. Yuryk // *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnika” : Arkhitektura : [zbirnyk naukovykh prats]; za red. Cherkesa B. S. – L: Vyd-vo Lvivskoi politekhniki*, 2014. – # 793. – S. 35 {in Ukrainian}
11. Gangi S, Talamo A, Ferracuti S (2009). The long-term effects of extreme war-related trauma on the second generation of Holocaust survivors. *Violence Vict* 24: 687–700. DOI:10.1891/0886-6708.24.5.687 {in English}
12. Ardia DR, Gantz JE, Strebel S (2012) Costs of immunity in insects: an induced immune response increases metabolic rate and decreases antimicrobial activity. *Funct Ecol* 26:732–739. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2435.2012.01989.x> {in English}
13. Carazo P, Sanchez E, Font E, Desfilis E (2004) Chemosensory cues allow male *Tenebrio molitor* beetles to assess the reproductive status of potential mates. *Anim Behav* 68:123–129. <https://doi.org/10.1016/j.anbehav.2003.10.014> {in English}
14. Andreeva H. M. *Sotsyalnaia psykholohyia* / H. M. Andreeva. – M. : Aspekt-Press, 1996. – 376 s {in Russian}
15. *Sotsioloheia*. Avtorskyi sait Serhiia Dumbytskoho. Rezhym dostupu: <http://soc-research.info/autor/eval.htmlv> {in Ukrainian}